

HOOFSTUK 4

EMPIRIESE VERWERKING

4.1 INLEIDING

Die sosio-ekonomiese en politieke veranderinge in Suid-Afrika gee direk tot die verandering op maatskaplike, sosiologiese en antropologiese gebied in die samelewing aanleiding. Viljoen (1994:4) vermeld dat die veranderinge in die gemeenskap eerstens met die veranderinge in die struktuur van swart families en huwelike, en tweedens met die akkulturasieproses (waar een kultuur 'n ander kultuur aanneem) gepaard gaan. Die geesteswetenskaplike professië, onder andere Maatskaplike Werk, moet by hierdie veranderinge in Suid-Afrika aanpas om relevant en effektief te bly, om sodoende die behoeftes van die gemeenskap aan te spreek (Sikhitha, 1996:61).

Om by hierdie veranderinge aan te pas, moet daar navorsing ten opsigte van die veranderinge en die huidige tendense van swart getroude studente gedoen word. Die soort navorsing wat deur die navorser benut is, is toegepaste navorsing, aangesien hierdie soort navorsing bestaande kennis eksplorieer om nuwe kennis te bekom (Bloom, 1986:56).

Toegepaste navorsing word gebruik as daar min inligting oor die onderwerp wat nagevors word, bestaan (Hofmeyr, 1996a:2). Die literatuur verskaf baie inligting ten opsigte van die swart tradisionele huwelik, terwyl min inligting ten opsigte van die huidige tendense in swart huwelike in die stad verkrygbaar is. Laasgenoemde sluit ook die tekort aan literatuur ten opsigte van swart getroude studente in.

Die navorsingsplan- of ontwerp wat vir die uitvoering van die studie benut is, is die verkennende navorsingsontwerp. Volgens Mouton (1990:45) is die verkennende navorsingsontwerp meer op die verkryging van insig en verwerwing van begrippe, as op die insameling van akkurate, repliseerbare data gerig. Die navorser gebruik daarom 'n klein steekproef om net begrippe en insig van die huidige tendense van swart getroude studente na te vors.

Die navorser maak van waarneming met gekontroleerde stimuli gebruik, aangesien waarneming volgens Hofmeyr (1996b:4) van die inherente kenmerke van die individu/e in sy/haar onmiddellike situasie of omstandighede identifiseer. Die navorsing handel oor die studie van die swart getroude student se huidige situasie om meer inligting vir die ontwikkeling van nuwe teorieë te bekom. Veldopname is as die navorsingsprosedure gebruik. Hierdie tipe waarneming is die mees gepaste wyse om die navorsing toe te pas, aangesien daar min inligting oor die onderwerp beskikbaar is (Meyers in Smit, 1984:75). Die vraelysmetode is benut om die inligting te versamel.

Die navorser gebruik die nie-waarskynlikheidsteekproef vir die uitvoering van die navorsing, aangesien nie al die respondente vir die doel van die navorsing beskikbaar is nie en daar alleenlik gepoog word om data in te samel (Grinnell & Williams, 1990:125). Die tipe nie-waarskynlikheidsteekproef wat gebruik word, is die sneeubaltegniek, wat volgens Grinnell & Williams (1990:126) 'n steekproef is waar 'n lid van 'n groep, ander lede vir die navorsing betrek.

Die teikengroep is swart getroude studente (getroud tussen 1-8 jaar) in die akkulturasieproses aan die Universiteit van Pretoria. Mev. M. Nolte, die Maatskaplike Werker van Studente Steundienste, het respondente vanuit haar kliëntelading geïdentifiseer. Na verdere kontak met hierdie kliënte kon die navorser deur middel van die sneeubaltegniek nog potensiële respondente opspoor.

Mr. Moraka, die hoof van Studente Steundienste, het die navorser voorsien van name van swart getroude studente wat in Tuksdorp en Jakaranda (studente wooneenhede), asook in die mediese koshuise woonagtig is. Die navorser het dit opgevolg en nog potensiële respondente opgespoor. Een van die respondente het die navorser aan die tutor by Departement Afrikaans voorgestel en so nog verdere respondente verkry. Die tutor by Departement Maatskaplike Werk het ook 'n paar respondente vir die uitvoering van die studie verskaf.

Op hierdie wyse is daar 100 vraelyste onder swart getroude studente aan die Universiteit van Pretoria versprei. Twee identiese vraelyste per egpaar, dit wil sê 'n vraelys vir die man en 'n vraelys vir die vrou, is versprei. Vyftig swart egpare het vraelyste ontvang, waarvan slegs 27 egpare (dit wil sê 54 respondente) se vraelyste ingevorder is. Een vraelys, waarin slegs 80 % deur 'n vroulike respondent voltooi is, was onwetenskaplik verklaar.

Die statistiese verwerking van die vraelyste is deur Statomet, Afdeling Navorsingondersteuning van die Departement Inligtingtegnologie deur middel van die SAS-program gedoen. Die twee persone wat die statistiese verwerking gedoen het, was mev. E. Mauer en mej. J. Clark. Mej. J. Clark het die navorser bygestaan met die statistiese korrektheid in die opstel van die vraelys.

Nadat die statistiese verwerking verkry is, is hierdie hoofstuk na aanleiding van die resultate geskryf en deur middel van tabelle en figure uiteengesit. Eerstens word daar na die resultate ten opsigte van die invloed van akkulturasie op die swart student gekyk. Daarna word die inligting ten opsigte van die kenmerke van swart getroude studente in die akkulturasieproses uiteengesit.

4.2 DIE INVLOED VAN DIE AKKULTURASIEPROSES OP DIE SWART STUDENT

4.2.1 Die kenmerke van die swart student aan die Universiteit van Pretoria

Die gemiddelde ouderdom van die respondente is 33 jaar. Die ouderdomsgroep van die respondente strek vanaf 23-47 jaar oud. Die meeste van die respondente (26 %) is 28 jaar oud en val in die ouderdomsgroep 19 tot 35 jaar wat die grootste risikogroep ten opsigte van die suksesvolle aanpassing by die akkulturasieproses is (Tripp-Reimer & Lively in Beck, Rawlins & Williams, 1988:192). Die tweede meeste respondente (23 %) is 30 jaar oud en val ook in hierdie hoë risikogroep. Die derde meeste respondente (23 %) is 40 jaar oud en val in die tweede grootste risikogroep van 36 tot 55 jaar. Die meerderheid van die respondente is studente aan die Universiteit van Pretoria en bevind hulself in die die vroeë volwasse lewensfase van ongeveer 25 tot 44 jaar (Krampitz in Beck, Rawlins & Williams, 1988:809).

Die gevolgtrekking wat hieruit gemaak kan word, is dat die grootste aantal respondente in die vroeë volwasse lewensfase verkeer en daarom die ontwikkelingstake van die vroeë volwassene moet hanteer. Terselfdertyd val die meeste respondente volgens Tripp-Reimer & Lively in Beck, Rawlins & Williams (1988:192) in die hoë risikogroep ten opsigte van die aanpassing by die akkulturasieproses. Laasgenoemde sluit by die volgende gegewens aan.

Die meeste van die respondente (60 %) is nagraadse studente aan die Universiteit van Pretoria. Slegs 22 % is in hul vierde jaar, 14 % in hul derde jaar en 4 % in hul tweede jaar. Die meeste respondente is beide student en werknemer (65 %), terwyl 27 % slegs werknemers en 8 % slegs studente is. Stedelike swart getroude studente wat 'n voltydse betrekking beklee, ervaar

volgens Young, Ekeler, Sawyer & Prichard (1994:508) die meeste probleme in die aanpassing by die akkulturasieproses. Laasgenoemde outeur vermeld dat die nagraadse studente met 'n voltydse betrekking in die vroeë volwasse lewensfase verkeer en word daarom deur hierdie ondersoek bevestig. Die gevolgtrekking wat uit die bogenoemde bespreking gemaak kan word, is dat die meeste respondente in die hoë risikogroep val. Laasgenoemde ervaar die meeste probleme in die aanpassing by die akkulturasieproses (Young, Ekeler, Sawyer & Prichard, 1994:508).

Die respondente is grotendeels woonagtig in hul eie huise (62 %), ongeveer 23 % by hulle familie en 15 % in 'n woonstel. Ongeveer 69 % van die respondente kom van 'n plattelandse area waar hulle grootgeword het. Die respondente wat van stedelike of gedeeltelik stedelik/plattelandse area afkomstig is, word elk deur 15 % van die respondente verteenwoordig. Die gevolgtrekking wat hieruit gemaak kan word, is dat die meeste respondente hul ouershuis verlaat as hulle in die huwelik tree. Tradisioneel word daar van die meeste swart egpare verwag om by die man se familie woonagtig te wees (Richeport-Haley, 1998:79). Laasgenoemde sluit nie die geval van 'n matriargale stelsel van sekere kulture in nie. Die swart getroude studente word dus meer aan die stedelike, moderne en Westerse kultuur as aan hul eie tradisionele kultuur blootgestel en beïnvloed hul keuse van woonplek. Dus is meer respondente geneig om alleen te woon en nie volgens die tradisionele kultuur by hulle familie nie (Richeport-Haley, 1998:79).

Ten opsigte van die tradisionele Afrika kulture en etniese groepe verteenwoordig die grootste aantal respondente (29 %) die Noord-Sotho-kultuurgroep. Die Tswana's (27 %) en die Tsonga's (13 %) verteenwoordig tweede en derde meeste van die respondentetal. Die res van die respondente verteenwoordig die Venda (9 %), die Xhosa (9 %) en die Ndebele (7 %). Slegs 6 % van die respondente is uitruilstudente van verskillende Afrika lande, soos Kenia,

Uganda, Tanzanië en Malawi. Die taalgroep en kultuur wat die minste verteenwoordig word, is die Zulu's (1 %) en die Swazi's (2 %).

Volgens die verdeling van die vier verskillende etniese groepe in Suid-Afrika word die Sotho's en die Tswana's die meeste in hierdie navorsing verteenwoordig. Die Nguni's (Swazi's, Zulu's en Xhosas) en Venda's is die minste verteenwoordig. Die rede hiervoor is dat die Nguni's grotendeels in die oostelike dele van Suid-Afrika voorkom, terwyl die Venda's in die noorde woonagtig is (Van Warmelo in Steyn, Strijdom, Viljoen & Bosman, 1987:29). Die navorsingsresultate is dus grotendeels van toepassing op die Noord-Sotho's en Tswana's.

Die bogenoemde bespreking en die literatuur toon algemene kenmerke van die respondente of die swart getroude student. Vervolgens word verdere kenmerke bestudeer deur eerstens na die empiriese gegewens van die swart student te kyk en daarna na die swart getroude student in die akkulturasieproses aan die Universiteit van Pretoria:

4.2.2 Kultuur en die invloed van akkulturasie op die swart student

Kultuur speel 'n belangrike rol in die opvoeding en ontwikkeling van die swart student. Kultuur word binne groepsverband aangeleer en van geslag tot geslag deur die groep se lewens- en wêreldbeskouing oorgedra. Geen kulturele invloed kan daarom uitgewis word nie, maar kan mekaar wel beïnvloed (Oscar Handlin in Sowell, 1994:i). Die swart student het in 'n tradisionele kultuur grootgeword en kulturele gebruike aangeleer. Op universiteit kom die swart student met die Westerse kultuur in aanraking en neem volgens Young, Ekeler, Sawyer & Prichard (1988:504) sekere kulturele gebruike aan om "nuwe" gekombineerde gebruike te ontwikkel. Die volgende gegewens toon dat die

swart student wel deur die Westerse kultuur in die akkulturasieproses beïnvloed word, maar dat sekere tradisionele gebruike wel behoue bly:

Slegs 57 % van die respondente toon dat hulle wel tradisionele rituele beoefen. Drie-en-tagtig persent van hierdie respondente beoefen gereeld huweliksrituele, soos byvoorbeeld lobola. Geslagsinisiësie word deur 53 % van hierdie respondente op 'n ongereelde basis voortgesit. Van hierdie 57 % respondente ervaar die volgende tradisionele rituele op 'n ongereelde basis: familie rituele (60%), tradisionele kossoorte (57 %) en godsdienstige rituele (54 %). Ongeveer 47% van hierdie respondente raadpleeg nooit tradisionele geneeshere nie, terwyl 53% nooit tradisionele speletjies en vryetydsbesteding beoefen nie.

Vanuit hierdie gegewens word die literatuur ten opsigte van akkulturasie bevestig, aangesien die beoefening van tradisionele rituele en gebruike onder swart getroude studente afneem. Huweliksrituele, soos lobola, is die enigste gebruik wat nog algemeen en op 'n gereelde basis voorkom. Die rede hiervoor is dat die swart egpare lobola met sosiale en sielkundige sekuriteit, en familiestabiliteit vereenselwig (Viljoen, 1994:85).

Die term akkulturasie is vir 83 % van die respondente bekend. Dit is interessant dat 64 % van die respondente van mening is dat hulle nie probleme ten opsigte van die aanpassing by kultuurveranderinge ervaar nie, maar tog stem dit nie ooreen met hul verdere beantwoording van die vraelys nie. Dit stem ook nie ooreen met die vorige bespreking van die hoë risiko-groep wat sukkel om by die akkulturasieproses aan te pas nie (Tripp-Reimer & Lively in Beck, Rawlins & Williams, 1988:809).

Verdere statistieke toon dat 79 % van die respondente geen persoonlike konflik ten opsigte van die Westerse waardes teenoor hul tradisionele waardes en gewoontes ervaar nie. Een-en-twintig persent van die respondente ervaar wel

persoonlike konflik tussen die Westerse en tradisionele gewoontes en gebruike en identifiseer die volgende waardes en norme van die Westerse kultuur wat tot persoonlike konflik aanleiding gee:

- * Waardes ten opsigte van die Westerse persepsie van geld, opvoeding en kleredrag.
- * Die afbreking van die uitgebreide familiestruktuur en die toename in die kerngesin met een man en een vrou.
- * Die benutting van tyd, die opvoedingstyl en kapitalisme.
- * Die gebrekkige hantering van misdaad en geweld in die moderne samelewing.
- * Die nuwe moderne tipe musiek op televisie en radio.
- * Die persepsie van 'n huwelik en ambisie.
- * Die verskillende godsdienstige praktyke of gelowe, soos die Zioniste beweging.
- * Die Westerse persepsie van 'n begrafnis waar die lyk ver afstande vervoer word vir die begrafnis.
- * Die hantering van grondbesit in die moderne samelewing.

Hierdie inligting toon hoe 'n geringe aspek van die Westerse kultuur persoonlike ontwrigting by die swart student tot gevolg het. Persepsies ten opsigte van tyd, geld, musiek, godsdiens, opvoeding en die huwelik is aspekte wat volgens Mouton (1990:2) in die daaglikse lewe van elke individu voorkom en daarom is dit te verstane dat verskillende kulture verwarring en konflik kan veroorsaak. Hierdie persoonlike konflik gaan met probleme in die aanpassing by veranderinge gepaard.

Die aanpassingsprobleme wat die swart student aan die Universiteit van Pretoria ervaar, kan volgens Els (1992:22) positief of negatief van aard wees. Tabel 3 toon die ontwikkeling van negatiewe gevoelens ten opsigte van die invloed van akkulturasie op die maatskaplike funksionering van die swart student. In Tabel 3

kan eerstens die negatiewe invloed van beide die manlike en vroulike respondente in kolom 2 en 3 waargeneem word. Kolom 4 toon die som van beide kolomme om sodoende gesamentlike negatiewe invloed van akkulturasie te identifiseer. Kolom 5 toon die persentasie respondente wat nie die spesifieke negatiewe invloed aangedui het nie, terwyl kolom 6 die totaal van die som van kolom 2, 3 en 5 of 4 en 5 aandui.

TABEL 3: DIE NEGATIEWE INVLOED VAN AKKULTURASIE

Negatiewe invloed van akkulturasie	% manlike respondente	% vroulike respondente	Totale % manlike en vroulike respondente	Geen identifisering	Totaal
Gemengde gevoelens	43 %	31 %	74 %	26 %	100 %
Vervreemding	9 %	11 %	20 %	80 %	100 %
Vrees	26 %	25 %	51 %	49 %	100 %
Verlies aan sekuriteit	13 %	19 %	31 %	69 %	100 %
Verlies aan ondersteuning	17 %	20 %	37 %	63 %	100 %
Eensaamheid	15 %	19 %	34 %	66 %	100 %
Persoonlike ontwrigting	26 %	17 %	43 %	57 %	100 %
Identiteitsverwarring	19 %	25 %	44 %	56 %	100 %
Wantroue	9 %	15 %	24 %	76 %	100 %
Depressie	30 %	28 %	56 %	44 %	100 %
Mislukking	19 %	15 %	34 %	66 %	100 %
Onkunde oor verpligtinge	19 %	25 %	34 %	66 %	100 %
Dwelms/alkoholmisbruik	7 %	0 %	7 %	93 %	100 %

N=54

Uit kolom 2 en 3 kan die verskil tussen die negatiewe gevoelens van akkulturasie op die manlike en vroulike respondente waargeneem word. Die manlike respondente ervaar meer gemengde gevoelens, vrees, persoonlike

ontwrigting, depressie, mislukking en 'n behoefte aan alkohol/dwelmmisbruik as die vroulike respondente. Die vroulike respondente ervaar meer vervreemding, verlies aan sekuriteit en ondersteuning, eensaamheid, identiteitsverwarring, wantroue en onkunde oor verpligtinge as die manlike respondente. Die statistiese verwerking toon egter geen beduidende verskil nie en daarom bied hierdie inligting slegs 'n basis vir verdere navorsing eerder as bestaande feite in hierdie verband.

Die vyf negatiewe invloede van akkulturasie wat gesamentlik deur die meeste respondente geïdentifiseer is, sien volgens Tabel 3 soos volg daarna uit:

- * 74 % van die respondente ervaar gemengde gevoelens;
- * 56 % van die respondente ervaar depressie;
- * 51 % van die respondente ervaar vrees en angs;
- * 44 % van die respondente ervaar identiteitsverwarring; en
- * 43 % van die respondente ervaar persoonlike ontwrigting.

Tabel 3 toon ook ander probleme wat deur die respondente geïdentifiseer word, naamlik verlies aan sosiale ondersteuning, eensaamheid, 'n gevoel van wantroue en mislukking, asook vervreemding. Die probleem wat die minste onder die respondente voorkom, is dwelm- en alkoholmisbruik. Gevoelens van depressie, eensaamheid, vervreemding en mislukking word in die literatuur beklemtoon en deur hierdie gegewens bevestig (Flemming, 1984:146; Sebata, 1997:19; en Gibbs in Berry & Asemen, 1989:201).

Hierdie negatiewe gevoelens gaan met emosionele ontwrigting gepaard en gee aanleiding tot die onvermoë van die student om die ontwikkelingstake as vroeë volwassene en egmaat te hanteer (Nolte, 1995:44). Hierdie identiteitsverwarring en problematiek gee tot aanpassingsprobleme in die huwelik aanleiding. Indien hierdie probleme nie aangespreek word nie, kan die reeds hoë egskeidingsyfer onder swart egpare toeneem (Viljoen, 1994:1).

Die positiewe invloede van akkulturasie word minder as die negatiewe invloede in die literatuur bespreek. Die inligting verkry uit die data toon geslagsverskille in die menings oor die positiewe invloed van akkulturasie. In Tabel 4 word hierdie verskille uiteengesit.

TABEL 4: DIE POSITIEWE INVLOED VAN AKKULTURASIE

Positiewe invloed van akkulturasie	% manlike respondente	% vroulike respondente	Totale % manlike en vroulike respondente	Geen identifisering	Totaal
Toename in algemene kennis	25 %	33 %	58 %	42 %	100 %
Ontwikkeling van potensiaal	11 %	4 %	15 %	85 %	100 %
Nuwe geleenthede	37 %	25 %	62 %	38 %	100 %
Ontwikkeling van nuwe identiteit	20 %	19 %	39 %	61 %	100 %
Hoër geletterdheid	22 %	19 %	41 %	59 %	100 %
Verhoogde lewensstandaarde	28 %	26 %	54 %	46 %	100 %
Toename in ambisie	9 %	17 %	26 %	74 %	100 %

N = 54

Tabel 4 toon dat die drie mees positiewe invloede van akkulturasie wat deur beide geslagte ervaar word, is die skep van nuwe geleenthede (62 %), die verryking van algemene kennis (58 %) en hoër lewensstandaarde (54 %). Weereens verskaf hierdie inligting slegs 'n basis vir verdere navorsing, aangesien daan volgens die statistiese verwerking geen beduidende verbande voorkom nie.

Daar is egter een uitsondering. Na aanleiding van die SAS program is die waarskyligheidswaarde 0,051 oor die skep van nuwe geleenthede, baie kleiner

as $\alpha = 0.10$ en daarom word die nul-hipotese nie verwerp nie. Daar is dus 'n beduidende verskil tussen die geslag en die persepsie van die skep van nuwe geleenthede. In die verskil tussen die manlike en vroulike studente, het 37 % van die mans teenoor die 25 % van die vrouens aangedui dat akkulturasie nuwe geleenthede vir hulle skep.

Die literatuur brei min oor die positiewe gevolge van die akkulturasieproses uit, maar die navorser is van mening dat hierdie positiewe gevolge met die toename in individualiteit onder swart studente gepaard gaan (De Haas, 1989:5). Die toename in nuwe geleenthede, algemene kennis, hoër lewensstandaarde en die ontwikkeling van 'n nuwe identiteit, word volgens die navorser deur individualiteit aangemoedig en ondersteun. Verdere interessante gegewens toon dat die meeste respondente (59 %) positiewe en negatiewe gevolge van akkulturasie ervaar.

Die navorser kom tot die gevolgtrekking dat die akkulturasieproses, volgens die literatuur en die resultate, meer negatiewe as positiewe gevolge op die maatskaplike funksionering van die swart student het. Geslagsverskille ten opsigte van die invloed van akkulturasie kom wel voor en hierdie inligting kan as basis vir verdere navorsing benut word.

Hierdie negatiewe en positiewe invloede van akkulturasie op die maatskaplike funksionering van die swart student, beïnvloed ook die aanpassing en funksionering van die swart getroude student (Viljoen, 1994:1). Vervolgens word hierdie invloede aan die hand van die kenmerke van die huwelike van swart studente bespreek:

4.3 DIE KENMERKE EN PROBLEME VAN DIE SWART GETROUDE STUDENT AAN DIE UNIVERSITEIT VAN PRETORIA

Die swart getroude student het volgens Dickstein (1991:471) andersoortige behoeftes as ongetroude studente. Soos reeds vermeld, het die invloed van akkulturasie op die swart student wel 'n invloed op die swart getroude student met hierdie andersoortige behoeftes. Laasgenoemde sluit behoeftes in wat met die aanpassing by kultuurveranderinge, die studentelewe en die getroude lewe gepaard gaan. Die swart getroude student se huwelik met hierdie andersoortige behoeftes sien soos volg daarna uit:

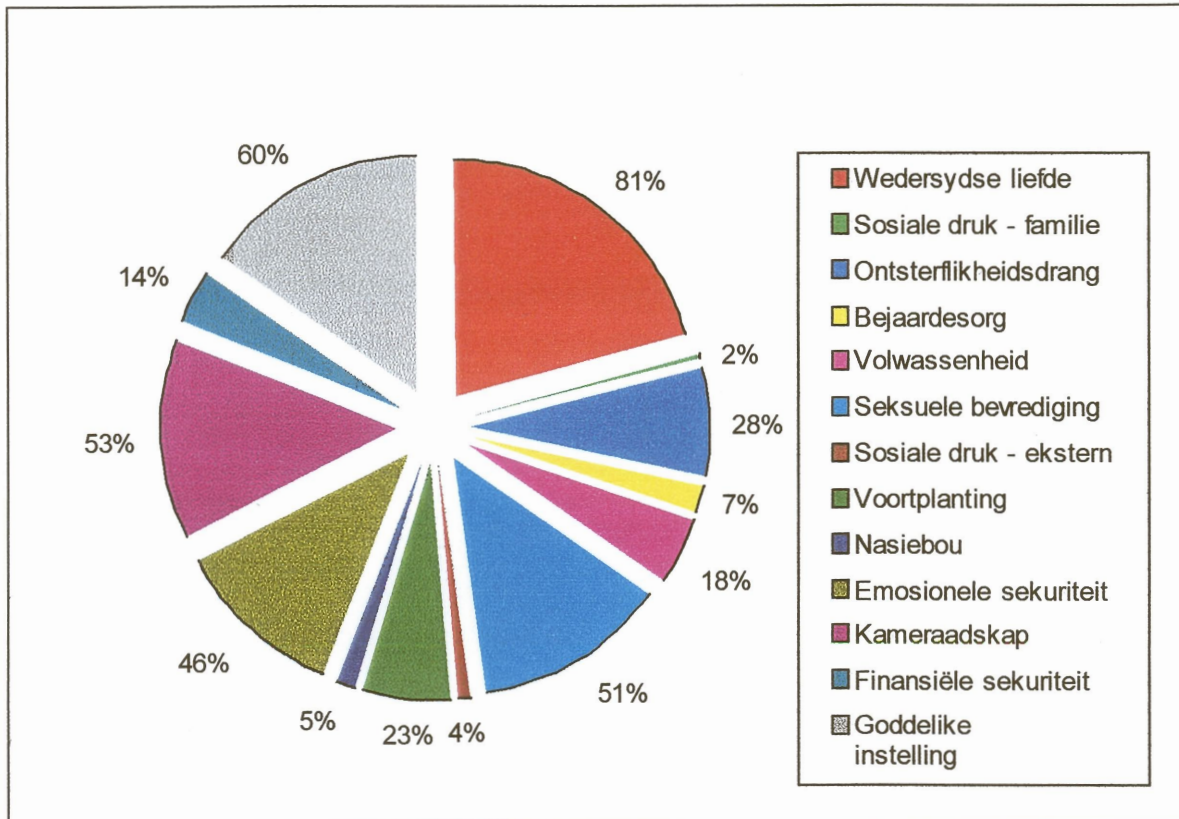
Die meerderheid van die swart getroude studente (37 %) is meer as 8 jaar getroud. Die tweede meeste respondente (20 %) is 3-4 jaar getroud, terwyl die derde meeste respondente (20 %) 1-2 jaar in die huwelik verbind is. 'n Verdere 12 % van die respondente is 7-8 jaar getroud en laastens is 9 % van die respondente 5-6 jaar verbind. Die minderheid van die respondente (2 %) is minder as 1 jaar getroud. Die gevolgtrekking is dat die meeste respondente langer as 3-4 jaar getroud is.

'n Verdere kenmerk van die swart getroude student se huwelik handel oor die wyse van huweliksluiting. Die tradisionele en moderne wyse van huweliksverbintenis, is hoofsaaklik deur 39 % van die respondente gebruik. 'n Verdere 20 % van die respondente is volgens die tradisionele, moderne en christelike gebruik getroud. Vyftien persent van die respondente toon dat hulle slegs deur die tradisionele gebruike in die huwelik verbind is. Die christelike gebruik van huweliksluiting is deur 14 % van die respondente gebruik, terwyl 'n verdere 14 % van die respondente volgens die christelike en moderne wyse getroud is.

Dit is duidelik dat die meeste swart egpare wel volgens die tradisionele gebruik (lobola) getroud is en soos bespreek, verskaf lobola sosiale en sielkundige sekuriteit en familiestabiliteit (Viljoen, 1994:84). Die inheemse reg verwys na die verskillende maniere van huweliksluiting, naamlik gemeenregtelike (moderne/christelike) en die gewoonteregtelike/gebruiklike (tradisionele) huwelik (Olivier, Bekker, Olivier & Olivier, 1998:68ix). Die ondersoek toon dat die stedelike swart huwelike dikwels volgens beide die gemeenregtelike en gewoonteregtelike gebruik in die huwelik tree. Hieruit word afgelei dat die swart student meer die Westerse metodes van huweliksluiting benut en kan weereens aan die invloed van die akkurasieproses toegeskryf word. Huweliksluiting tussen 'n swart man en vrou vind nie meer in die stede volgens die tradisionele keuse van die ouers of familie plaas nie (Van Niekerk, 1987:28). Die swart man en vrou het verskillende motiewe tot die huwelik of die rede waarom beide wil trou. In Figuur 1 word die verskillende huweliksmotiewe van die swart getroude studente uiteengesit.

FIGUUR 1: DIE HUWELIKSMOTIEF

N = 54

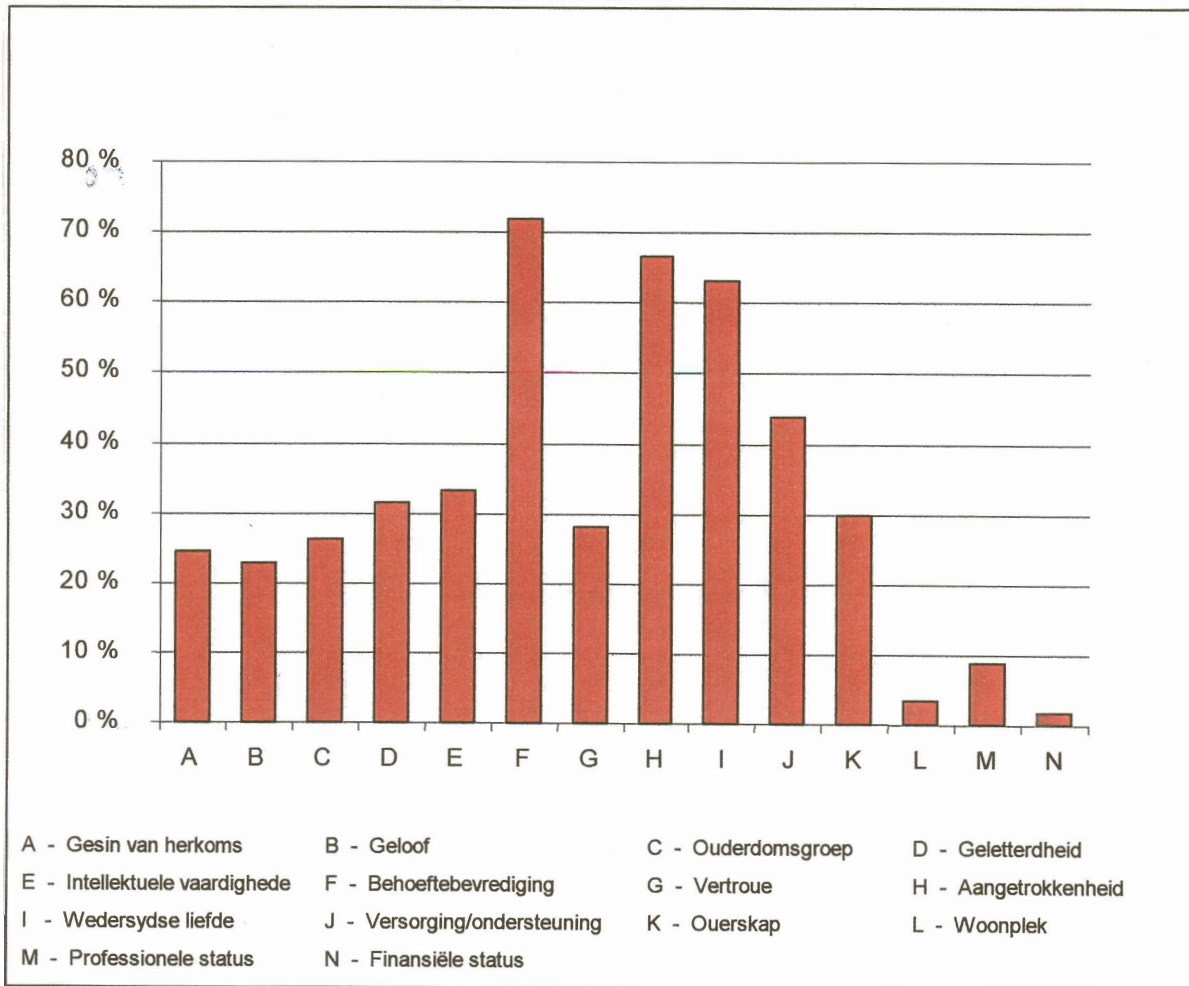
Figuur 1 toon die gesamentlike persentasie van manlike en vroulike respondente wat almal die spesifieke motief as belangrik geïdentifiseer het. Wedersydse liefde word volgens Figuur 1 deur 81 % van die respondente as die belangrikste rede vir huweliksluiting geïdentifiseer. Sestig persent van die respondente beskou die huwelik as instelling van God en 'n belangrik rede om te trou en een te word. Verdere redes vir huweliksluiting in volgorde van belangrikheid is: vir kameraadskap (53 %); vir seksuele behoeftes en bevrediging (51 %); vir emosionele sekuriteit (46 %), die voortbestaan van hul voorvaders om hul ontserflikheidsdrang (28%) te verseker en om voort te plant (23 %).

Laasgenoemde gegewens oor die huweliksmotiewe van die swart getroude student stem met die literatuur ooreen. Min inligting ten opsigte van die motiewe van swart huwelike is bekend, maar daar word wel vermeld dat voortplanting een

van die belangrikste motiewe in tradisionele swart huwelike is (Kimathi, 1994:13). Die swart getroude student neem volgens Van der Vliet (1991:3) die motiewe van die moderne huwelik aan, naamlike om vir wedersydse liefde, voortplanting, seksuele bevrediging, emosionele sekuriteit, kameraadskap en godsdienstige redes te trou. Die motief wat wel in moderne huwelike, maar nie in moderne swart huwelike voorkom nie, is die motief om weens 'n buite-egtelike kind te trou. Volgens Kimathi (1994:17) word die swart man met 'n buite-egtelike kind verskoon, aangesien die gemeenskap verkies om eerder 'n kind buite die huwelik as geen kinders te hê nie.

Die navorser maak die gevolgtrekking dat die motiewe vir huweliksluiting onder swart getroude studente meer ooreenstem met die Westerse motiewe van huweliksluiting, naamlik vir wedersydse liefde, die goddelike instelling, vir vriendskap, vir seksuele behoeftebevrediging, emosionele sekuriteit en voortplanting. Die onsterflikheidsdrang vir die voortbestaan van hul voorvaders is die enigste tradisionele motief wat deur die minderheid geïdentifiseer is.

FIGUUR 2: HUWELIKSKEUSE

N = 54

Die motief tot die huwelik gaan met die keuse van 'n huweliksmaat gepaard. Die belangrikste karakter- of persoonlikheidstrekke wat die swart getroude studente in 'n huweliksmaat soek, word in Figuur 2 aangedui. Die volgorde van die sewe belangrikste karaktertrekke vir die keuse van 'n huweliksmaat is:

- * die vermoë om mekaar se basiese behoeftes aan te vul (72 %);
- * fisiese aangetrokkenheid (67 %);
- * wedersydse liefde (63 %);
- * versorging en ondersteuning (44 %);
- * intellektuele vaardighede en stimulasie (33 %);
- * geletterdheid (32 %); en
- * die potensiaal om 'n goeie ouer te wees (30 %).

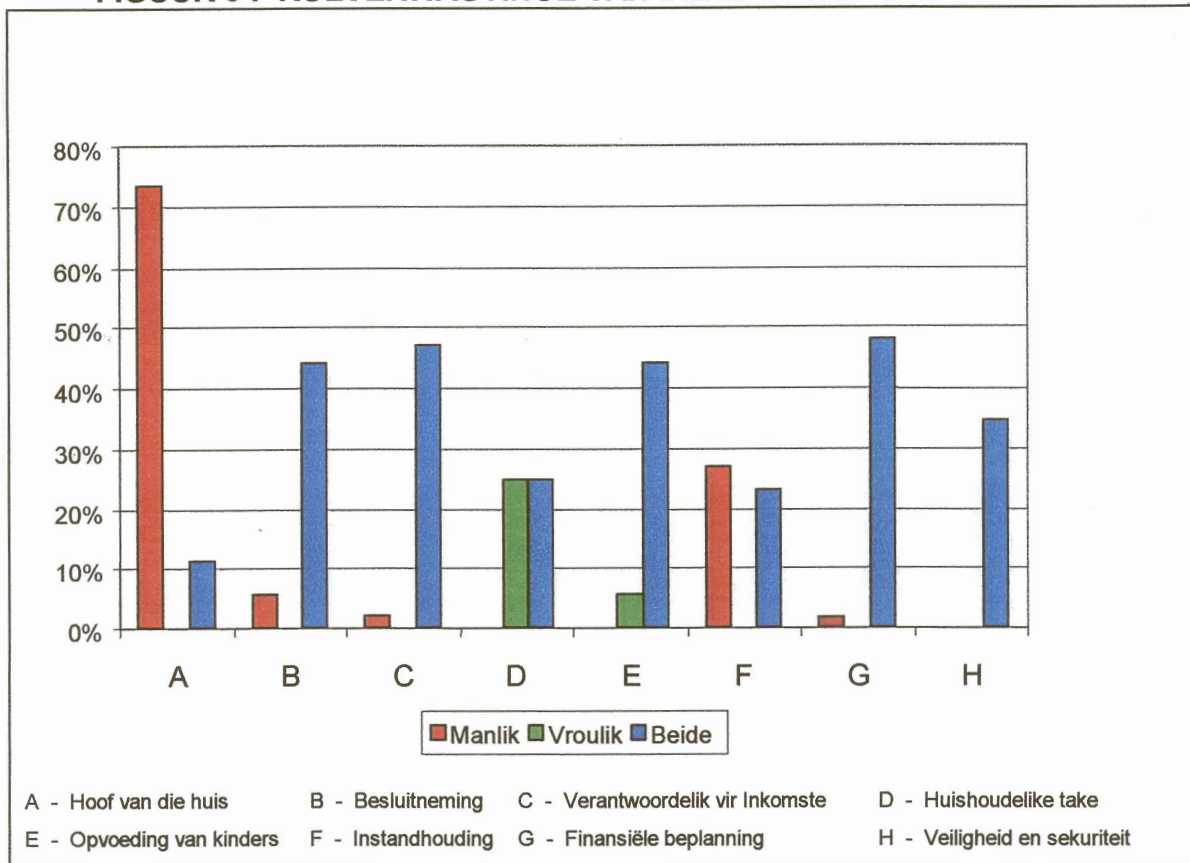
Die resultate stem ooreen met die literatuur, naamlik dat behoeftebevrediging, wedersydse liefde, versorging en ondersteuning, intellektuele vaardighede, geletterdheid en ouerskap belangrike bepalende faktore in die keuse van 'n huweliksmaat is (Alpaslan, 1994:64-65; en Van der Vliet, 1991:87). Die literatuur ten opsigte van swart huwelike vermeld nie fisiese aangetrokkenheid nie, alhoewel die respondente dit as belangrik aangedui het. Emosionele sekuriteit is volgens Viljoen (1994:85) 'n belangrike aspek in die keuse van 'n huweliksmaat in swart huwelike.

Die navorser maak die gevolgtrekking dat die keuse van 'n huweliksmaat by swart getroude studente meer op individuele voorkeur plaasvind. Laasgenoemde is kenmerkend van die moderne huwelik en daarom kan die invloed van akkulturasie op die swart getroude student se keuse van 'n huweliksmaat waargeneem word.

Die keuse van 'n huweliksmaat en die motief vir die huwelik gee tot die ontwikkeling van sekere rolverwagtinge aanleiding. Indien die swart man en vrou vind wat by hulle pas, stel hulle sekere verwagtinge aan mekaar. In Figuur 3 en 4 word die verskillende rolverwagtinge van die manlike en vroulike respondente uiteengesit. Figuur 3 toon die mening van die manlike respondent ten opsigte van watter take die man, die vrou of beide se veratnwoordelikheid is. In Figuur 4 word dieselfde deur die vroulike respondente geïdentifiseer.

FIGUUR 3 : ROLVERWAGTINGE VAN DIE MANLIKE RESPONDENTE

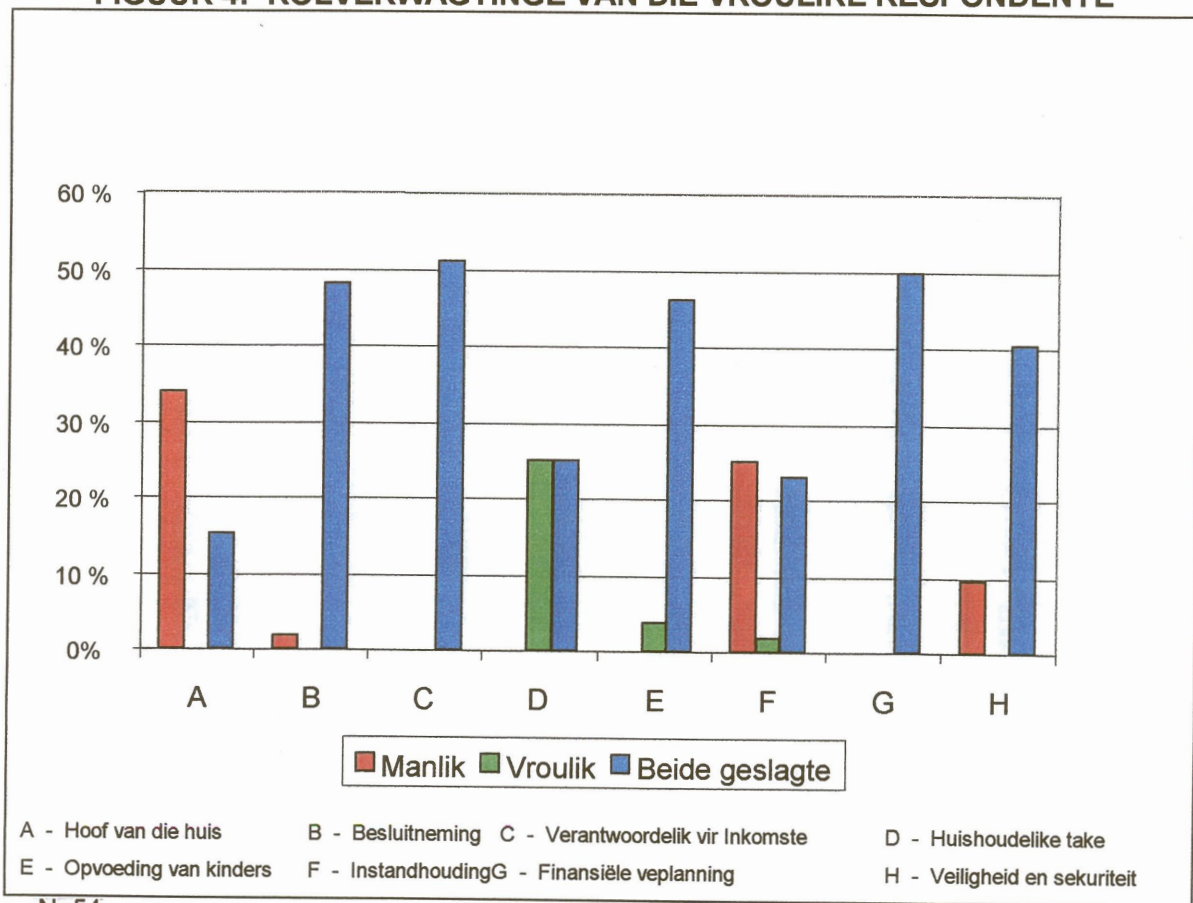
N = 54

Na aanleiding van Figuur 3 en 4 is die grootste geslagsverskil in die persepsie van wie die hoof van die huis is, aanwesig. Altesaam 74 % van die manlike respondente teenoor die 34 % vroulike respondente, toon dat die man die hoof van die huis is. Aangesien die waarskynlikheidswaarde (0,480) kleiner is as $\alpha=0.10$, word die nul-hipotese verwerp. Daar is dus 'n verbandhoudende verskil tussen geslag en die menings ten opsigte van die hoof van die huis. Soos reeds vermeld deur Van Niekerk (1987:32) maak die navorser die gevolgtrekking dat die emansipasie van die vrou tot hierdie tendens aanleiding gee.

Die vroulike respondente (48 %) toon dat beide grotendeels vir besluitneming verantwoordelik is, teenoor 44 % van die manlike respondente. In die

identifisering van die ander take is dit interessant dat die vroulike respondente grotendeels meer gesamentlike verantwoordelikheid van take as die manlike respondente aandui. In die geval van besluitneming, 'n inkomste verdien, die opvoeding van die kinders, die beplanning van finansies, die verskaffing van beskerming en sekuriteit aan die familie, toon die vroulike respondente dat beide verantwoordelik is vir hierdie take. Die manlike respondente stem grotendeels ooreen, alhoewel hulle meer spesifieke verdeling van take as die vrou se plig aandui.

FIGUUR 4: ROLVERWAGTINGE VAN DIE VROULIKE RESPONDENTE

Hierdie gegewens is teenstrydig met die tradisionele rolle van die man en die vrou, maar stem meer ooreen met die verdeling van rolle in die moderne

huwelik. In die tradisionele huwelik is die vrou grotendeels vir die opvoeding van die kinders en huishouding verantwoordelik (Alpaslan, 1994:101). Die tradisionele swart man is grotendeels vir besluitneming, finansiële beplanning en take as hoof van die huis verantwoordelik. Die bogenoemde inligting toon dat die vroulike respondente hulself meer gelyk as die manlike respondente sien, aangesien hulle meer fokus op die demokratiese verdeling van take en verantwoordelikhede (Dlamini, 1990:39).

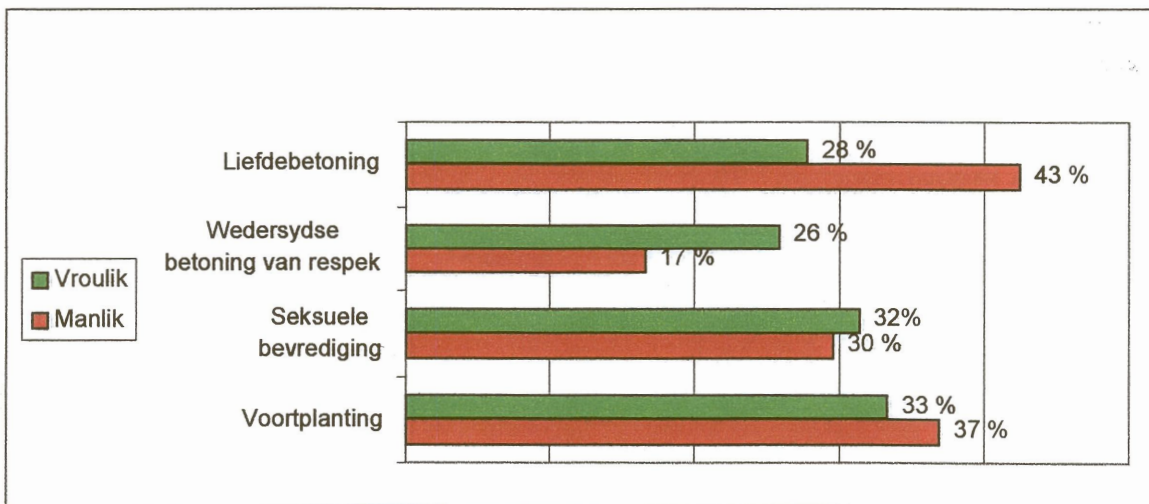
Die navorser maak die gevolgtrekking dat die swart getroude student wel tydens die akkulturasieproses meer aspekte van die Westerse/moderne huwelik in die plek van hul tradisionele huwelik aangeneem het. Die vraag ontstaan nou of die swart vrou na aanleiding van die emansipasie van die vrou, meer/vinniger gebruike van die Westerse huwelik aangeneem het, as die swart man en daarom haarself meer gelyk met haar man sien? Hierdie onderwerp vereis verdere navorsing om meer akkurate gevolgtrekkings te maak. Hierdie geslagsverskille beïnvloed verder die ontwikkeling van individuele groei en kan soos volg beskryf word:

Individuele groei en ontwikkeling word volgens die resultate sterker in swart getroude studente se lewens as in die geval van die tradisionele huwelike, beklemtoon. Die meeste respondente (52 %) toon dat hulle altyd genoeg ruimte aan mekaar bied om nuwe vriende te maak, belangstellings of stokperdjies te beoefen (47 %), om volle potensiaal in elkeen se beroep te bereik (62%) en nuwe take en verantwoordelikhede aan te neem (54 %). Geslagsversille kom egter ten opsigte van die maak van nuwe vriende voor, aangesien 41 % vroulike respondente teenoor die 59 % manlike respondente toon dat hulle altyd genoeg ruimte aan mekaar bied om nuwe vriende te maak. Die SAS program toon dat die waarskynlikheidswaarde (0.366) ten opsigte van die maak van nuwe vriende kleiner is as die alfa-waarde van 0.5. Dus word die nul-hipotese verwerp, aangesien daar wel 'n verband tussen geslag en die maak van nuwe vriende is.

Die resultate stem nie ooreen met die kenmerke van die tradisionele huwelik nie, aangesien die tradisionele huwelik op selfverloëning fokus en nie op individualiteit nie (Alpaslan, 1994:3-4). Tradisioneel word die individu se eie persoonlike identiteit en sekere behoeftes onderdruk, aangesien daar op groepsfunksionering gefokus word (Van Niekerk, 1987:24). Die swart getroude student se persepsie van persoonlike groei stem met die persepsie van die Westerse huwelik ooreen. Laasgenoemde is weereens 'n teken en gevolg van die invloed van akkulturasie.

'n Verdere komponent van die huweliksverhouding wat interessante nuwe gegewens toon, is seksualiteit, wat in Figuur 5 aangedui word:

FIGUUR 5: SEKSUALITEIT

N = 54

Seksualiteit is 'n belangrike komponent in 'n huwelik. Figuur 5 toon die twee belangrikste redes vir seksualiteit in die huwelik, naamlik om voort te plant en om wedersydse liefde en respek te bewys. Figuur 5 toon dat 43 % van die manlike respondente teenoor 28 % van die vroulike respondente meen dat seksualiteit in die huwelik belangrik is om liefde te betoon. Volgens die SAS-

program is die waarskynlikheidswaarde (0.017) in hierdie verband baie kleiner as alfa (0.5) en daarom kan die nul-hipotese verwerp word. Daar is dus 'n duidelike verband tussen die geslag en die belangrikheid van seksuele verhouding met liefdesbetoning as belangrikste faktor. In total toon dus 71% van die respondente dat liefdesbetoning die belangrikste rede vir seksualiteit in die huweliksverhouding is.

Liefdesbetoning is volgens Lamb (1982:37) nog nie genoegsaam onder swart egpare ontwikkel nie. Tog word dit hier as een van die belangrikste faktore in seksualiteit as komponent van die huweliksverhouding, aangedui. Vir die navorser is dit ook interressant dat die behoefte aan liefdesbetoning by die man groter as by die vrou is, aangesien die samelewing die vrou as 'n liefdevolle wese identifiseer.

Figuur 5 toon dat 37 % manlike respondente en 33 % vroulike respondente (dit wil sê 'n totaal van 70 % van die respondente) seksualiteit belangrik ag om voort te plant. Ander redes hoekom 'n seksuele verhouding in 'n huwelik belangrik is, is om seksuele behoeftes te bevredig en om wedersydse respek te toon. Persepies oor seksualiteit verskil van individu tot individu, maar soos hier aangedui, ook van geslag tot geslag (Kimathi, 1994:13). Figuur 5 toon dat die vroulike respondente 'n groter behoefte aan wedersydse respek en seksuele bevrediging as die manlike respondente het. Die manlike respondente toon darenteen 'n groter behoefte aan liefdesbetoning en voortplanting as die vroulike respondente.

Die literatuur toon dat seksuele bevrediging in sekere kulture slegs vir die tradisionele swart man beskore is, maar volgens die gegewens het die swart vrou 'n groter behoefte aan seksuele behoeftebevrediging as die swart man (Kimathi, 1994:17). Is dit omdat dit nie vir die vrou beskore is nie of omdat die vrou meer seggenskap en vryheid in die moderne huwelik het? Die navorser

skryf laasgenoemde weereens aan die emansipasie van die vrou en die invloed van die Westerse/ moderne huwelik toe. Hierdie geslagsverskille ten opsigte van seksualiteit in die huweliksverhouding kan tot onbevredigende behoeftes en verwagtinge aanleiding gee. Huweliksongeluk en -konflik kan hieruit voortspruit.

'n Belangrike gevolg en rede van 'n seksuele verhouding in 'n huwelik is om voort te plant. Grotendeels al die egpare (89 %) het kinders. Die data toon dat die meerderheid van die respondente (42 %) twee kinders het. Negentien persent van die respondente het een kind, 17 % het drie kinders, 7 % het vier kinders en 4 % het vyf kinders. Geen egpaar het meer as vyf kinders nie.

Die bespreking van vorige gegewens toon dat die swart getroude student grotendeels in hul eie woning woonagtig is. Laasgenoemde en die feit dat die meeste respondente slegs twee kinders het, is 'n teken van die afname in poligamie en die toename in monogamie (Schapera in Van Niekerk, 1987:30). Monogamie is meer koste-effektief en aangesien swart studente finansiële probleme ervaar, is dit is te verstane dat die swart getroude student meer op kleiner gesinne fokus.

Interessante gegewens ten opsigte van die baar van kinders voor die huwelik, is verkry. Vyf-en-sestig persent van die respondente het wel kinders voor die huwelik gebaar, terwyl 76 % van die respondente slegs kinders by hul huidige egmaat het. Die res van die respondente (24 %) het wel kinders voor die huwelik by 'n ander man/vrou gebaar. Laasgenoemde stem ooreen met die literatuur, aangesien buite-egtelike swangerskap meer in die tradisionele huwelik as in die Westerse huwelik aanvaar word (Kimathi, 1994:17). Die tradisionele man is nie ten gunste van die gebruik van kontrasepsiemetodes nie, en kan as 'n rede vir die hoë persentasie buite-egtelike kinders aangevoer word (Van Niekerk, 1987:29).

Die navorser maak die afleiding dat daar wel geslagsverskille ten opsigte van seksualiteit onder swart getroude studente voorkom. Soos reeds vermeld is monogamie (die kerngesin) meer kenmerkend as poligamie onder die swart getroude studente (Schapera in Van Niekerk, 1987:30). Laasgenoemde besprekings bevestig die sterk Westerse invloed op die studente se huwelik in hierdie komponent van die huweliksverhouding.

4.4 HUWELIKSPROBLEME VAN DIE SWART GETROUDE STUDENT

Soos reeds vermeld moet die swart getroude student die ontwikkelingstake van die student, die vroeë volwassene en 'n huweliksmaat verrig. Buiten hierdie take wat verrig moet word, moet die swart getroude student, aanpas by die veranderinge tydens die akkulturasieproses. Laasgenoemde gaan met spesifieke probleme in die maatskaplike funksionering van die egpaar gepaard. Eerstens word die probleme rakende die akademiese verwagtinge in Tabel 5 uiteengesit en daarna die huweliksprobleme in Tabel 6.

TABEL 5: Probleme ten opsigte van akademie onder swart getroude studente

Probleme	Kolom 2	Kolom 3	Kolom 4 = Kolom 2 + Kolom 3	Kolom 5	Kolom 6 = Kolom 4 + Kolom 5
	% manlike respon- dente	% vroulike respon- dente	Totale % manlike en vroulike respon- dente	Geen identifise- ring	Totaal
Stres	31 %	30 %	61 %	39 %	100 %
Swak akademiese prestasie	13 %	19 %	32 %	68 %	100 %
Aanpassingsprobleme by UP	7 %	13 %	20 %	80 %	100 %
Probleme met die maak van	9 %	9 %	18 %	82 %	100 %

nuwe vriende					
Sukkel om dosent/lesings te verstaan	13 %	22 %	35 %	65 %	100 %
Emosionele uitbarstings	11 %	19 %	30 %	70 %	100 %
Moegheid	31 %	28 %	59 %	41 %	100 %
Finansiële probleme	26 %	35 %	61 %	39 %	100 %
Swak tydsbeplanning	19 %	20 %	39 %	61 %	100 %
Hoë bloeddruk	2 %	2 %	4 %	96 %	100 %

N = 54

Tabel 5 toon dat 61 % van die respondente wel stres en finansiële probleme ervaar. Moegheid (59 %), swak tydsbeplanning (39 %) en probleme met dosente/lesings (35 %) word as akademiese probleme geïdentifiseer. Dit is interessant om waar te neem dat die vroulike respondente grotendeels meer probleme as die manlike respondente ervaar. Die enigste probleme wat die manlike respondente meer as die vroulike respondente ervaar, is stres en moegheid.

Die resultate stem baie ooreen met die literatuur, aangesien finansiële probleme, swak prestasie, emosionele ontwrigting, stres, moegheid en swak tydsbeplanning problematiek in die swart student se maatskaplike funksionering veroorsaak (Gibbs in Berry & Asamen, 1989:201; en Woods, 1975:35). Die swart student word volgens Allen, Ebbs & Haniff (1991:5) in 'n ouerhuis met 'n laer ekonomiese- en geletterdheidsvlak groot. Kultuur word van geslag tot geslag deur ouers en die gemeenskap oorgedra en daarom is gesin van herkoms van uiterste belang in die huwelik. Die swart student het minimale of geen finansiële steun van sy ouerhuis nie en plaas spanning op die student se lewe. Laasgenoemde kan volgens Allen, Ebbs & Haniff (1991:5) op die langtermyn tot emosionele of persoonlikheidsontwrigting aanleiding gee. Emosionele of persoonlikheidsontwrigting is volgens Els (1992:22) een van die vyf

gebeurtenisse in die akklturasieproses. Emosionele ontwrigting gaan weer met identiteitsprobleme en 'n swak selfbeeld gepaard (Flemming, 1984:21).

Die navorser maak die gevolgtrekking dat die swart getroude student wel probleme ten opsigte van hul akademiese verpligtinge ervaar. Stres en finansiële probleme kom die meeste voorkom. Tot hoe 'n mate beïnvloed hierdie probleme die huweliksverhouding?

Die swart getroude student ervaar nie alleen probleme ten opsigte van akademiese verwagtinge nie, maar ook ten opsigte van hul huweliksverhouding. Vervolgens word huweliksprobleme op 'n skaal van gereeld, soms of nooit in Tabel 6 uiteengesit.

TABEL 6: Huweliksprobleme onder swart getroude studente

PROBLEME	Gereeld	Soms	Nooit	Totaal
Kommunikasie	30 %	50 %	20 %	100 %
Verdeling van take/rolverwagtinge	19 %	77 %	4 %	100 %
Egmaat se maniere lei tot frustrasies	15 %	72 %	13 %	100 %
Huweliksconflik	27 %	25 %	48 %	100 %
Geweld	12 %	80 %	8 %	100 %
Seksuele probleme binne die huwelik	0 %	24 %	76 %	100 %
Buite-egtelike verhouding	0 %	50 %	50 %	100 %
Verlies aan respek	0 %	28 %	72 %	100 %
Wantroue	0 %	33 %	67 %	100 %
Finansiële probleme	4 %	42 %	54 %	100 %
Sosiale probleme	19 %	60 %	21 %	100 %
Inmenging van familie	2 %	40 %	58 %	100 %
Probleme met skoonfamilie	23 %	56 %	21 %	100 %
Kulturele verskille van ouers	21 %	50 %	29 %	100 %
Kulturele verskille van egmaat	17 %	52 %	31 %	100 %
Verskillende godsdiensoefening	4 %	56 %	40 %	100 %

Verskil in opvoeding van kinders	8 %	27 %	65 %	100 %
----------------------------------	-----	------	------	-------

N = 54

Tabel 6 toon die volgende probleme wat soms in die huweliksverhouding van swart getroude studente voorkom, naamlik:

- * geweld (80 %);
- * verdeling van take/rolverwagtinge (77 %);
- * frustrasie van maniere/gewoontes van egmaat (72 %);
- * sosiale probleme (60 %);
- * probleme met die skoonfamilie (56 %);
- * verskillende godsdiensoefening (56 %);
- * kulturele verskille van egmaat (52 %);
- * kommunikasieprobleme (50 %);
- * buite-egtelike verhoudings (50 %); en
- * huwelikskonflik (25 %).

Die probleme wat wel volgens Tabel 6 gereeld voorkom, is::

- * kommunikasieprobleme (30 %);
- * huwelikskonflik (27 %);
- * probleme met die skoonfamilie (23 %);
- * kulturele verskille van ouers (21 %);
- * sosiale probleme (19 %) en
- * verdeling van take/rolverwagtinge (19 %).

Die probleme wat dus gereeld en soms voorkom, is probleme met die verdeling van take/rolverwarring, kommunikasieprobleme, huwelikskonflik, sosiale probleme, probleme met die skoonfamilie, asook probleme met kulturele verskille van die ouers en egmaats. Hierdie gegewens weerspreek van die literatuur, aangesien die literatuur probleme met selfbeeld, wantroue en verlies

aan respek beklemtoon (Nolte, 1995:44; Flemming, 1984:21). Volgens Kimathi (1994:13) kom daar wel probleme ten opsigte van seksualiteit voor, aangesien die meer tradisionele swart man en moderne swart vrou se seksuele behoeftes en verwagtinge verskil. Laasgenoemde stem nie ooreen met verdere resultate in verband met die behoeftes aan huweliksberading nie. Sien latere bespreking in Tabel 7.

Die gevolgtrekking wat hieruit gemaak kan word, is dat die respondente min huweliksprobleme, wat op 'n gereelde basis plaasvind, ervaar. Darenteen word huwelikskonflik, probleme met kommunikasie, inmenging van die skoonfamilie, kulturele verskille van ouers en rolverdeling as die grootste probleme aangedui. In Hoofstuk 3 vermeld Obudho (1983:179) dat daar 'n leemte in kommunikasievaardighede en konflikhantering onder die swart getroude studente voorkom. Kommunikasieprobleme word deur die tekort aan individualiteit en luistervaardighede veroorsaak (Dickstein, 1991:472). Laasgenoemde is kenmerkend van die tradisionele huwelik. Tabel 6 toon dat kommunikasieprobleme en huwelikskonflik gereeld deur van die respondente ervaar word. Huwelikskonflik vind volgens Obudho (1993:177-178) ten opsigte van rolverdeling, finansies, ouerskap, kulturele verskille, inmenging van die familie, probleme met ouers se kulturele verskille en inmenging van die skoonfamilie plaas. Die empiriese gegewens stem dus ooreen met hierdie literatuur, aangesien hierdie probleme wel voorkom.

In rolverdeling, ouerskap en finansies as komponente van die huweliksverhouding gee die emansipasie van die swart vrou tot huwelikskonflik aanleiding (Van Niekerk, 1987:32). Die vrou, soos reeds vermeld, sien haarself gelyk met haar man, terwyl die swart man volgens die tradisionele, outokratiese stelsel hom as haar meerdere sien. Dit verklaar die bogenoemde gegewens dat meer manlike respondente hulself as die hoof van die huis sien. As gevolg van hierdie rolverdeling, is die swart man nie by die opvoeding van die kinders

betrokke nie (Dlamini, 1990:39). Konflik ten opsigte van finansies vind volgens Van Niekerk (1987:32) as gevolg van hierdie emansipasie van die vrou plaas. Sy betree self die beroepswêreld en is nie meer finansiëel afhanklik van die swart man of sy familie nie.

Probleme met die skoonouers vind wel in swart getroude studente se lewens plaas (Richeport-Haley, 1988:79). Skoonouers het volgens Alpaslan (1994:120) dikwels onrealistiewe verwagtinge. Probleme wat deur die respondente geïdentifiseer word, maar nie in die literatuur beklemtoon word nie, is kulturele verskille van die ouers en die egmaats.

Die gevolgtrekking wat hieruit gemaak kan word, is dat die swart getroude student wel huweliksprobleme ten opsigte van rolverdeling, kommunikasie, konflik, skoonfamilie, sosiale en kulturele verskille ervaar. Seksualiteit, geloofsverskille, wantroue, finansiële probleme, buite-egtelike verhoudings, verlies aan respek en geweld kom minder voor, maar moet aangespreek word. Tydens die vorige bespreking oor akademiese probleme wat die swart getroude student ervaar, is finansiële probleme, swak prestasie, emosionele ontwrigting, stres, moegheid en swak tydsbeplanning geïdentifiseer. Al hierdie probleme gee tot verdere problematiek in die swart getroude student se maatskaplike funksionering aanleiding (Gibbs in Berry & Asamen, 1989:201; en Woods, 1975:35).

Hierdie akademiese en huweliksprobleme wat onder swart getroude studente in die akkulturasieproses voorkom, kan deur middel van huweliksberading of -begeleiding aangespreek word. Na aanleiding van hierdie probleme word vervolgens die vernaamste behoeftes aan huweliksberading bespreek:

4.5 BEHOEFTE AAN HUWELIKSBERADING ONDER SWART GETROUDE STUDENTE

Na aanleiding van die bespreking ten opsigte van huweliksprobleme van die swart getroude student, is daar sekere probleme en behoeftes wat aangespreek moet word. Verdere gegewens toon dat 83 % van die respondente 'n behoefte aan huweliksverrykking het. Teenstrydig hiermee is dat slegs 17 % van die respondente wel huweliksvoorbereiding ontvang het. Vyf-en-twintig persent hiervan het huweliksvoorbereiding by hul kerk, pastoor of predikant ontvang, terwyl 35 % huweliksvoorbereiding by hul vriende onderneem het. Die res van hierdie respondente (40 %) het huweliksvoorbereiding by 'n maatskaplike werker ontvang. Huweliksvoorbereiding het by die meerderheid van hierdie respondernte (62 %) 'n positiewe uitwerking op hul huwelik gehad.

Die navorser kan hieruit aflei dat 'n geringe aantal respondente wel huweliksvoorbereiding voor hul huweliksluiting ontvang het. Na die huweliksluiting is daar 'n toename in behoefte aan huweliksverrykking/-berading. Die navorser is van mening dat dit nie alleen met die identifisering van die huweliksprobleme verband hou nie, maar wel ook met die aanpassing by die huwelik in 'n veranderende kulturele omgewing soos in Hoofstuk 2 bespreek. Met verwysing na die vorige besprekings in Hoofstuk 3, hou hierdie huweliksprobleme ook met die invloed van die akkultursieproses verband.

Hierdie toename in behoefte aan huweliksverrykking/-berading stel 'n uitdaging aan die Maatskaplikewerkprofessie om hulpverlening aan swart getroude studente te bied. Tydens die ondersoek moes die respondente die belangrikste behoefte aan huweliksberading/-begeleiding identifiseer. Hierdie behoeftes word vervolgens deur middel van Tabel 7 uiteengesit en toon die inligting wat gesamentlik deur beide die manlike en vroulike respondente as die belangrikste behoeftes aan huweliksverrykking en -berading geïdentifiseer is:

TABEL 7: DIE BEHOEFTE VIR HUWELIKSVERRYKING EN -BERADING

Behoeftes	Kolom2	Kolom3	Kolom4= Kolom 2+3	Kolom4	Kolom 6 = Kolom 4+5
	% Manlike respon- dente	% Vroulike respon- dente	Totale % respon- dente	Geen respon- dent	Totale %
Selfbeeld	20 %	19 %	39 %	61 %	100 %
Kulturele agtergronde	7 %	7 %	14 %	86 %	100 %
Seksualiteit	26 %	25 %	51 %	49 %	100 %
Huwelikskeuse	15 %	13 %	28 %	72 %	100 %
Huweliksmotief	19 %	17 %	36 %	64 %	100 %
Rolverdeling	35 %	30 %	65 %	35 %	100 %
Kommunikasie	48 %	41 %	89 %	11 %	100 %
Huwelikskonflik	44 %	39 %	83 %	17 %	100 %
Persoonlike groei en ruimte	17 %	15 %	32 %	68 %	100 %
Beroepsbeoefening	9 %	7 %	16 %	84 %	100 %
Ouerskapstyle	26 %	25 %	51 %	49 %	100 %
Finansiële beplanning	35 %	31 %	66 %	34 %	100 %
Skoonfamilie	11 %	15 %	26 %	74 %	100 %
Godsdienstebeoefening	6 %	9 %	15 %	75 %	100 %
Politieke verskille	4 %	6 %	10 %	90 %	100 %
Tradisionele waardes en norme	4 %	7 %	11 %	89 %	100 %
Westerse waardes en norme	6 %	2 %	8 %	92 %	100 %
Dissipline in die huweliksverhouding teenoor die familie	9 %	13 %	22 %	78 %	100 %
Respek in die huweliksverhouding	9 %	11 %	20 %	80 %	100 %

N = 54

Die sewe belangrikste behoeftes van beide geslagte wat tydens huweliksberading aan swart getroude studente aangespreek moet word, word volgens Tabel 7 soos volg uiteengesit:

- * kommunikasivaardighede in die verhouding (89 %);
- * huwelikskonflik (83 %);
- * finansiële baplanning (66 %);
- * rolverdeling (65 %);
- * seksualiteit (51 %);
- * ouerskap (51 %);
- * selfbeeld (39 %).

Hierdie probleme en behoeftes bewys daarom dat daar wel huweliksprobleme onder swart getroude studente voorkom. Probleme en behoeftes wat volgens die ondersoek verkry is, kan soos volg saamgevat word:

Huweliksprobleme	Behoeftes aan huweliksberading
1. Huwelikskonflik	1. Kommunikasie
2. Kommunikasieprobleme	2. Huwelikskonflik
3. Inmenging van die skoonfamilie	3. Finansiële beplanning
4. Kulturele verskille van ouers	4. Rolverdeling
5. Rolverdeling/rolverwarring	5. Seksualiteit
6. Finansiël probleme	6. Ouerskap
	7. Selfbeeld

Die gevolgtrekking wat die navorser hieruit maak is dat die vernaamste huweliksprobleme, asook die behoefte aan huweliksberading onder swart getroude studente soos hierbo uiteengesit, saamgevat kan word. Na aanleiding hiervan en Alpaslan (1994:14) se veertien komponente van die huweliksverhouding, moet daar aan konflikhantering, kommunikasie, finansiële beplanning, rolverdeling, seksualiteit, ouerskap en selfbeeld aandag geskenk word. Die kulturele verskille van ouers is 'n bykomende faktor wat in "gesin van herkoms" as komponent van die huweliksverhouding aangespreek kan word.

4.6 SAMEVATTING

Die sosio-ekonomiese en politieke veranderinge in Suid-Afrika gee tot die verandering in die gemeenskappe aanleiding (Viljoen, 1994:4). Die veranderinge in die gemeenskap gaan eerstens met die veranderinge in die struktuur van die swart families en huwelike, en tweedens met die akkulturasieproses gepaard. Eerstens word daar na hierdie veranderinge in die swart student se lewe gekyk en daarna na die invloed wat hierdie veranderinge op die swart getroude student se maatskaplike funksionering het.

Die kenmerke van die respondente of swart getroude student sien soos volg daarna uit. Van die vier verskillende etniese groepe in Suid-Afrika verteenwoordig die meerderheid van die respondente die Noord-Sotho's (29 %) en Tswana's (27%). Die resultate van hierdie studie is daarom grotendeels op die Noord-Sotho's en Tswana's van toepassing.

Die meerderheid van die respondente (37 %) is ongeveer 8 jaar getroud. Die tweede meeste respondente (22 %) is 3-4 jaar getroud. Ongeveer 39 % van die respondente is volgens die tradisionele en moderne wyse van huweliksverbande getroud. Tradisionele gebruike word deur 57 % van die respondente nagestreef, terwyl 83 % van hierdie respondente die tradisionele huweliksgebruike, soos lobola, grotendeels beoefen. Volgens Viljoen (1994:84) bied die lobolastelsel sosiale sekuriteit en familiestabiliteit. Soos reeds vermeld is die meeste respondente (62%) woonagtig in hul eie huise of in 'n woonstel, en nie volgens Van Niekerk (1987:22) by die uitgebreide tradisionele familie nie.

Die empiriese verwerking van die hierdie studie toon dat die swart getroude student wel in die akkulturasieproses sekere probleme in die huweliksverhouding ervaar, aangesien die meeste respondente (59 %), soos reeds deur Tripp-Reimer & Lively in Beck en Rawlins & Williams (1988:192)

vermeld, in die hoë risikogroep tussen 19 en 35 jaar val. Die meeste respondente (62 %) is ook nagraadse studente wat volgens Beck, Rawlins & Williams (1988:192) die meeste aanpassingsprobleme van al die jaargroepe ervaar.

Volgens die ondersoek kom daar aanpassingsprobleme met betrekking tot akademiese verpligtinge onder die swart getroude student voor. Gemengde gevoelens (74 %), depressie (56 %) en vrees en angs (51 %) kom volgens Sebata (1997:19) onder swart getroude studente voor. Nolte (1995:44) beklemtoon dat persoonlikheidsontwrigting (43 %) en identiteitsprobleme (44 %) ook voorkom. Gibbs in Berry & Asamen (1989:201) vermeld dat stres (61 %), finansiële probleme (61 %), moegheid (59 %), swak tydsbeplanning (39 %) en swak akademiese prestasie (32 %) deur die swart student ervaar word. Emosionele uitbarstings (30 %) kom volgens Grayson & Cauley (1989:299) voor.

Hierdie aanpassingsprobleme toon volgens Els (1992:22) die negatiewe invloed van akkulturasie op die swart getroude student. Die akkulturasieproses het volgens De Haas (1989:5) ook 'n positiewe invloed op die swart student. Die resultate toon dat die akkulturasieproses vir 62 % van die respondente nuwe geleenthede skep en vir 54 % van die respondente hoër geletterdheid verseker. 'n Nuwe identiteit is by 39 % van die respondente ontwikkel. Die navorser maak die gevolgtrekking dat akkulturasieproses wel 'n positiewe invloed, ten opsigte van skep van nuwe geleenthede, hoër geletterdheid en die ontwikkeling van 'n nuwe identiteit het.

Ten spyte van hierdie aanpassingsprobleme ervaar die swart getroude student probleme in die komponente van die huweliksverhouding soos deur Alpaslan (1994:19) uiteengesit. Die swart getroude studente ervaar gereeld huwelikskonflik, probleme met kommunikasie, inmenging van skoonfamilie, kulturele verskille van ouers en rolverdeling. Die identifisering van die

belangrikste behoeftes binne hierdie komponente van die huweliksverhouding wat tydens huweliksverrykking/-beraad moet aangespreek word, sien soos volg daarna uit:

- * Nege-en-tagtig persent van die respondente ervaar probleme in kommunikasie en word bevestig deur Dickstein (1991:472) wat vermeld dat kommunikasieprobleme deur die tekort aan individualiteit en luistervaardighede veroorsaak word.
- * Drie-en-tagtig persent van die respondente ervaar probleme in konflikhantering. Obudho (1993:179) vermeld dat huwelikskonflik ten opsigte van rolverdeling, finansies, ouerskap, kulturele verskille, inmenging van die familie, probleme met ouers se kulturele verskille en die inmenging van die skoonfamilie voorkom.
- * Soos vermeld deur Van Niekerk (1987:32) en Obudho (1993:177) kom probleme in finansiële beplanning voor (76 % van die respondente).
- * Soos reeds deur Obudho (1993:177) vermeld ervaar die swart getroude student (65 % van die respondente) probleme in rolverdeling.
- * Een-en-vyftig persent van die respondente ervaar seksuele probleme, aangesien die swart egpaar se seksuele behoeftes verskil en nie noodwendig bevredig word nie (Kimathi, 1994:113).
- * Probleme in ouerskap (51 % van die respondente) kom volgens Obudho (1993:178) voor, aangesien die gesagstruktuur verswak en rolverwarring tussen die egpaar voorkom.
- * Selfbeeldprobleme (39 % van die respondente) kom volgens Flemming (1984:21) as gevolg van die persoonlikheidsontwrigting voor.

'n Verdere behoefte/probleem wat deur die swart getroude studente (52%) geïdentifiseer word, is verskillende kulturele waardes en gebruike. Die navorser maak die afleiding dat hierdie behoefte/probleem onder gesin van herkoms as

een van Alpaslan (1994:22) se komponente van die huweliksverhouding geklassifiseer kan word.

Die navorser stem saam met Nolte (1995:44) dat hierdie probleme en behoeftes in swart getroude studente se lewens hul optimale maatskaplike funksionering kan belemmer. Hierdie ondersoek skep 'n basis vir verdere navorsing om meer inligting ten opsigte van die huidige tendens in swart getroude studente te identifiseer. Die Maatskaplikewerkprofessie moet na aanleiding van hierdie ondersoek, en deur toekomstige navorsing soos deur Strydom (1995:123) vermeld, nuwe "inheemse teorieë" vir die suksesvolle huweliksverrykking/-berading aan swart getroude studente, ontwikkel.